

Et samfunn tilrettelagt for barnefamilien

I rapporten Nedgangen i fruktbarhet fra 2010 dokumenterer Statistisk Sentralbyrå hvordan fruktbarheten blant norske kvinner har gått ned hvert år siden 2010. I 2016 ble det født 1,71 barn per kvinne. I rapporten forklarer forskerne dette blant annet med økt økonomisk usikkerhet etter finanskrisen. Dessuten synker fertiliteten med alderen, både hos menn og kvinner. Samtidig pekes det på at flere og flere unge kvinner ønsker å få arbeidserfaring før de stifter familie

At kvinner har blitt mer og mer opptatt av å tilegne seg arbeidserfaring før de stifter familie, er i utgangspunktet ikke et problem: Det antyder at flere og flere kvinner ser det som attraktivt å satse på en aktiv yrkeskarriere. Det er et enormt gode for samfunnet å ha en høy sysselsetting. Norge er blant de samfunnene hvor flest kvinner er i arbeid. Dette er svært ønskelig, og må for all del ikke motvirkes.

Høyres Studenter mener imidlertid de kvinnene som ønsker å stifte familie tidlig, ikke skal legge fra seg dette ønsket grunnet frykten for å bli stående utenfor arbeidslivet. Derfor ønsker vi å utrede potensielle insentiver som kan gjøre unge kvinner tryggere på at de kan kombinere et familieliv med en aktiv yrkeskarriere.

Et alternativ er å gi selskaper som ansetter unge mødre kompensasjoner gjennom lettelser i arbeidsgiveravgiften. Dette er dog komplekse strukturer, så dette og liknende forslag må utredes før det eventuelt innføres. Det andre forskerne peker på i rapporten, er de økonomiske sidene ved familielivet. Barnefamilier har over tid hatt en negativ økonomisk utvikling. Blant annet er ikke barnebidraget blitt prisjustert. Barnefamilier har derfor fått dårligere og dårligere råd.

Stadig flere unge tar høyere utdanning. Dette betyr at det tar stadig lengre tid enn tidligere før unge stifter familie. Det er kostbart å ha barn, derfor velger mange å utsette familielivet til de er i en sikrere økonomisk situasjon, da mange føler at de ikke kan ta seg råd til å stifte familie etter endt utdanning.

Ikke alle ønsker å bli foreldre. Dette er et valg den enkelte i samråd med sin partner må stå fritt til å ta. Det er imidlertid svært viktig for samfunnet at det fødes nok barn til at den kommende generasjonen blir minst like stor som foreldregenerasjonen.

For at vi skal kunne opprettholde en bærekraftig velferdsstat, må det til enhver tid være nok sysselsatte til å finansiere pensjoner, uføretrygd, sykkelønn mv. Høyres Studenter mener derfor samfunnet bør legge til rette for at flere føler at de kan ta seg råd til å stifte familie tidligere, samt få flere barn. Løsningen er imidlertid ikke å behovsprøve barnetrygden. Dette er en byråkratisk ide, som fremmer insentiver til å arbeide mindre, ikke mer, slik velferdsstatens bærekraft er avhengig av.

Foreldrefradraget er et skattefradrag foreldre har krav på. Posten gjelder foreldre som har hatt utgifter til barnepass for barn de bor sammen med og barnet er yngre enn 12 år i inntektsåret.

Det kan eksempelvis være utgifter til skolefritidsordning, barnepass, fritidstilbud osv.

Foreldrefradraget bør sikre at norske menn og kvinner føler det er økonomisk forsvarlig å få flere barn, samt få barn tidligere enn det tilfellet er i dag. Derfor må insentivene i denne ordningen styrkes.

I dag er foreldrefradraget på 25.000 kroner på ett barn, og på 15.000 kroner per ekstra barn den enkelte familie velger å sette til verden. Fradragene gjelder inntil barnet fyller 12 år. Høyres Studenter ønsker å øke foreldrefradraget, samt utvide ordningen til å gjelde 48 foreldre med barn til og med fylte 16 år.

Dessuten mener Høyres Studenter at det er viktig at flest mulig bidrar til samfunnet gjennom å arbeide. Derfor ønsker Høyres Studenter og gi et ekstra insentiv til foreldre hvor begge foreldrene arbeider. Disse familiene bør få et ekstra jobbskattefradrag. Dette fradraget bør være forbeholdt familier som velger å få familie tidlig.

Eksempelvis kan man se for seg at familier der foreldrenes samlede alder ikke overskrider 60 år gis et slikt fradrag. For at ordningen skal bli minst mulig byråkratisk, er det imidlertid viktig at innretningen utredes.

Høyres Studenter ønsker også å gi menn selvstendig opptjeningsrett til lønnet foreldrepermisjon. EFTAs overvåkningsorgan, ESA, mener at det er ulovlig at far ikke har egen opptjeningsrett for fødselspenger, men at ordningen er knyttet til mors arbeid og inntekt. Dette har Regjeringen motsatt seg.

Der far er i jobb og mor er hjemmeværende, student, ufør, på arbeidsavklaringspenger eller nyinnflyttet til Norge, får far ingenting. Dersom mor ikke har vært yrkesaktiv minst seks av de siste ti månedene før stønadsperioden begynner, kan far glemme fedrekvoten. Eneste alternativ er da en engangsutbetaling på rundt 50.000 kroner, altså en tidel av en normal årslønn. Far har rett på permisjon, men kun ulønnet.

Forskjellen på å være innenfor eller utenfor ordningen er altså enorm. Nærmere sagt en årslønn minus 50.000 kroner. Resultatet er da også at de aller færreste av disse fedrene har anledning til å være hjemme med sine småbarn.

Uavhengig av lovligheten av dagens ordning, mener Høyres Studenter at far bør ha selvstendig opptjeningsrett. Samfunnet skal etter beste evne legge til rette for at den enkelte familie skal kunne velge selv hva som passer best i sin aktuelle livssituasjon. Derfor ønsker Høyres Studenter likebehandling på dette område.

Høyres Studenter vil:

- At Regjeringen skal utrede hvordan samfunnet bedre kan legge til rette for at unge skal kunne få barn tidligere enn i dag, samt få flere barn enn i dag
- Beholde barnetrygden med dagens innretning
- Innføre et jobbskattefradrag for foreldre med barn under 16 år
- Gjøre foreldrefradraget gjeldende for barn til og med fylte 16 år
- Øke dagens foreldrefradrag betydelig
- Gi far selvstendig opptjeningsrett til foreldrepermisjon